

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Tertiodecimo Modo terminandi processum fidei per condemnationem
conuicti de haeresi contumaciter absentis vel fugitiui.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

textus in cap. quia propter. de electio. at a iure praesentibus Inquisitoribus certus modus promulgandi sententias aduersus hereticos, videlicet, vt eas pronuntiant relinquentes damnatos praesentibus Potestatibus secularibus animaduersione debita puniendos. cap. excommunicatus. 1. in princip. de haeret. ca. ad abolendam. §. illos. de haeret. & c. nouimus. de verb. signifi. fit ergo, vt aliter nequeant sententias pronuntiare.

Rursus, cum aliquid est inductum a iure pro solemnitate sententiae, si illud praetermittitur, non valet sententia. 2. q. 1. in summa. cap. nihil. & cap. Priuantes. eadem causa. & q. quare in casu proposito necessaria videtur iudicis secularis praesentia, cum ve-
 luti certa quadam solemnitas, a iure praescripta esse videatur.

Præsentia iudicis secularis quatenus exigatur.

Verum his non obstantibus, certior & verior sententia est, valere sententiam condemnatoriam aduersus hereticos latam in absentia iudicis secularis, dum modo interueniant alia substantialia. quamuis enim iura requirant in tali sententia, seu actu condemnandi, praesentiam iudicis secularis, seu Bailiuorum suorum, non ita postulant, vt absque illis nihil utile geratur, sed vt illi velut ministri sententiam latam debitae executioni mandent: nam omnis actus alius praeterea illis interdicitur in hoc crimine, quod mere est ecclesiasticum. c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de haeret. lib. 6.

Item si praesentia Potestatis secularis necessaria esset in praesentia sententia condemnatoria contra hereticos impenitentes, vel relapsos, facile ob hanc causam posset impediri officium inquisitionis, dum magistratus secularis, aut nullus, aut si etiam interdum quaesita causam suam praesentiam denegaret.

Postremo ita iudicandum videtur de praesentia iudicis secularis in hac causa; ac de adhibendo & requirendo peritorum consilio, sine quo Inquisitores iudicare possunt, cum non teneantur necessario peritorum, aut consultorum iudicium aut opinionem sequi, vt dixi infra in hac 3. parte super q. 78. itaque quemadmodum sententia lata, vel contra suffragia peritorum, vel non requisitis eorum suffragiis iure valet, eodem modo valebit non adhibita praesentia iudicis secularis.

Sed cum Inquisitor & Episcopus in reum sententiam tulerint, vbi suam praesentiam, aut noluerit, aut non potuerit praesentare secularis magistratus, ea quidem valida erit, & sufficiet per legitimam personam, publica si opus fuerit scriptura interueniente (quod est tutius) intimare iudici seculari talem, verbi gratia Calumniam, pertinacem hereticum & impenitentem, seu relapsum esse iudicatum: ipseque magistratus secularis, quamuis praesens sententiam non affuerit, fidem huic intimationi debet adhibere, & hereticum sibi traditum ultimo supplicio afficere, nisi velit tanquam hereticorum fautor, & sacri officij impeditor grauissime coerceri: nec processus copia sibi est tradenda, vt late alibi differui.

His ita vere constitutis, non obstant adducta in contrarium, quibus vnica solutione satisfacimus, dicentes ex sententia glossa in clemen. 1. verbo inhibentes, circa medium. de iure patronatus. quod vbi mandatur aliquid sub certa modo faciendum ei, qui

alias habet super ea re ordinariam iurisdictionem, etiam procedat illo modo, & forma non seruata, vel omissa, valet nihilominus, & tenet actus. manifestum est autem, Episcopos iurisdictionem ordinariam habere ad coercendos hereticos: quamuis ergo non obseruent in hoc casu istam solemnitatem de adhibenda praesentia iudicis secularis, cum reos damnant, nihilominus sententia valebit.

De inquisitoribus vero, qui alias non habent ordinariam iurisdictionem contra hereticos, dubium maus esse posset: nihilominus tamen dicimus idem in eis locum habere, quoniam in negotio hereticae prauitatis eorum potestas & iurisdictioni equiparatur potestati ordinariae: immo non inepte quidam asserunt, maiorem eorum esse iurisdictionem in causis fidei, vt alibi examinabimus. quare quod de iudicibus de altero penitus accipi potest, & hanc sententiam olim etiam inuenio comprobata responsio quodam de hac re edito, quod extat in vetusto illo codice Marcelli secundi Pontificis Maximi, cuius nobis copia fecit Illustrissimus & Reuerendissimus Cardinalis Guilielmus Sirletus, a qua nullo pacto crederem recedendum.

De tertio decimo modo terminandi processum fidei per condemnationem conuicti de heresi contumaciter absentis, vel fugitiui.

Tertius decimus & vltimus modus processum fidei terminandi & finiendi est, quando delatus de haeretica prauitate, processus meritis diligenter discussis cum bono consilio in iure peritorum reperitur conuictus de haeretica prauitate, sed tamen fugitiuus, seu absens contumaciter, & congruo tempore expectatus, & hoc est in tribus casibus.

Primus est: quando ipse delatus est deprehensus in heresi, vel confessione propria, uel facti euidentia, vel testium productione legitima, sed fugit, vel se absentauit, & citatus legitime noluit comparere.

Secundus casus est: quando aliquis est delatus de haeretica prauitate, & recepta informatione aliqui contra eum, habetur aliquo modo, seu leuiter suspectus de heresi, & sic citatur responsurus de fide; & quia renuit contumaciter comparere, excommunicatur, & excommunicatus sustinet illam excommunicationem per annum animo pertinaci, & semper contumaciter se absentat.

Tertius casus est: quando aliquis impediuit di recte iudicium, sententiam, seu processum fidei Episcopi, vel Inquisitoris; vel qui ad hoc dederit auxilium, consilium, vel fauorem, & contumaciter se absentat. Talis est excommunicationis mucrone percussus, quam si sustinuerit per annum animo indurato, ex tunc est vt hereticus codemandandus, per c. vt inquisitionis. §. prohibemus. de haeret. lib. 6.

In primo casu ille talis est impenitens hereticus condemnandus, iuxta c. ad abolendam. §. praesentibus.

fenti. In secundo casu, & tertio non est hæreticus impenitens iudicandus, sed tamquam seu, ut hæreticus impenitens condendandus, iuxta c. Cum contumacia, & per c. Vt inquisitionis. §. prohibe mus. de hæret. lib. 6.

Circa quemlibet istorum talis practica seruanda est. Talis enim congruo tempore expectatus citetur per Episcopum, vel Inquisitorem in Ecclesia cathedrali illius diocesis, in qua deliquit, & in alijs Ecclesijs illius loci, ubi domicilium contrahat, & specialiter vnde fugit, & citabitur per formam tenoris sequentis.

Forma citandi conuictum de heresi absentem, vel fugitiuum contumacem ad sententiam.

Nos N. miseracione diuina Episcopus talis ciuitatis, & Fr. N. Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis domini diuisioni subiectis, à sancta sede Apostolica specialiter delegatus, talis talis diocesis, seu talis ordinis, seu religionis, Spirituum consilij latioris.

PRÆ cunctis nostræ mentis desiderabilibus illud potissimum infigitur cordi nostro, ne temporibus nostris in dicta tali diocesi vberè florētēq; vineam, Ecclesiam inquam, vineam Domini Sabaoth, quam summi Patris dextera virtuosius cōplantauit, quā eiusdē Patris Filius, p̄prij, ac viuifici vnda eruoris vberius irrigauit, quam ipse almus Spiritus paraclitus miris, ineffabilibusq; donis intumescēdauit, quam tota ipsa incōprehensibilis, atq; inattingibilis Trinitas beatissimissimisque priuilegijs sanctius dotaui, pariter & ditauit, A per de sylua, qui est, & dicitur hæreticus quilibet, absorbeat, & deplateat, fructus fidei vberes deuastrādo, ac lacerantes, hæresum vepres palmitibus inferēdo, serpensque virtuosus nostri improbus humani generis inimicus, efflās virus, q̄ est Satanas, & Diabolus, eiusdē vineæ Dominicæ palmites inficiat, atque fructus, virus prauitatis hæreticæ immittit. **N**ē et ager ipse Dominicus, populus in quā catholicus, ad quem excolendum pariter, & ferendū dicitur de summorum polorum arce, Dei Patri vni-genitus, atq; primogenitus, seminauit miris, sanctissimisque prædicationibus, discurret per villas, & castella docens non sine magnis fatigationibus, elegit Apostolos viros vtique operarios industrios, ac conduxit, ditās illos aternis retributionibus. expectās ipse Dei filius de agro isto magno illo die iudicij extremo vberes manipulos colligere, & per manus sanctorum angelorum recondere in cœlesti horreo sancto suo, Sampsonique vulpecula intricata, quæ sunt personæ labe hæreticæ deprauatæ, facies quidem habentes diuersas, sed caudas ignitas adinuicē colligatas, q̄ de vanitate conueniunt in idipsū, segetē Dominicam iam albam ad messem, splendoribus fidei reuocētē, morsu amarissimo demoliantur, ac discursu subtilissimo t̄perdant, impetuque validissimo ac-

A accedant, pariter, & accendant, dissipent, & deuantent, synceritatem sanctæ fidei catholicæ subtiliter, & dānabiliter subuertendo: ea propter cū tu talis incidaris in damnatas hereses manifestè, illas publicè in tali Ecclesia prædicando, seu taliter, *dicatur*, seu fueris per testes legitimos conuictus de hæreticæ prauitate, siue deprehensus propria confessione in iudicio p̄ nos recepta, & post captus fugeris, medicinā refutās salutarem: Nos vero citauerimus te, vt de, & super his coram nobis manifestius responderes, tuque ductus maligno spiritu pariter, & seductus, renueris cōparere; *Kel sic*: Ea propter cum tu talis delatus nobis de hæreticæ prauitate, & recepta informatione contra te alias de eadē es nobis suspectus leuiter, qd̄ fores infectus labe prædictæ, citauimus te, quatenus coram nobis personaliter compareres de fide catholica responsurus: Cumq; citatus renueris contumaciter comparere, excommunicauimus te, ac excommunicatum fecimus publicari, in qua excommunicatione stetit per annum, seu annos tot, aŋo pertinaci, latitans, & fugiens hinc, & inde, ita q̄ nūc quō te duxerit malignus spiritus ignoramus, & cū te expectauerimus misericorditer, & benigne, vt reuerteres ad gremium ecclē. sanctæ Dei, & ad sanctæ fidei unitatē, tu facere cōtēpsisti in reprobū sensum datus. Sane cū velimus (vt tenemur iustitia nos cogēte) causam tuā huiusmodi, sine debito terminare, nec valeamus tam nefanda crimina cōiuentibus oculis tolerare: Nos Episcopus, & Inquisitor, iudices in causis fidei supradictis, te talē sepe fatū latitante, profugum, & fugitiuum, per præsens nostrū edictum publicū requirimus, pariter, & citamus p̄ rēptoriē, quatenus tali die, talis mensis, de tali anno, in tali Ecclesia cathedrali, talis diocesis, hora tertia, cōpareas personaliter coram nobis, d̄ h̄n̄tūam sententiā auditurus; si significantes quod siue comparueris, siue nō, procedemus ad nostrā sententiā d̄ h̄n̄tūam cōtra te, prout ius, & iustitia suadebūt. Et vt præsens nostra citatio perueniat ad tuā uocitiā, nec valeas ignorantia velamine te tueri, præsentēs nostras litteras, dictas requisitionem, & citationem nostras in te continētēs, volumus, & mandamus affigi in valuis publicæ, talis prædictæ Ecclesiæ cathedralis, in quorū testimonium singulorum, præsentēs nostras litteras impressione nostrorū sigillorum iustimus communiri. Datum, &c.

B *De citatis absentibus venientibus post annum.*

C Adueniente autē die præfixa ad audiendā diffinitiuam sententiā assignata, si profugus comparuerit, & cōfenserit publice omnem hæresim abiurare, humiliter penitens, admitti ad misericordiam postulando, si relapsus non fuerit, admittetur: & si fuerit deprehensus propria confessione, vel testium legitima productione, abiurabit, & penitebit vt hæreticus penitens, secundum modum, de quo agitur supra in octauo modo processum fidei terminandi, ubi de talibus agitur.

D Sed si fuerit suspectus violenter, q̄ citatus responsurus de fide noluit cōparere, & fuit ex hoc excommunicatus, et stetit in excommunicatione per annum animo pertinaci, & penitebit, admittetur

E *De citatis absentibus venientibus post annum.*

mitteretur, & abiurabit oem hæresim, & pœnitentis, vt hæreticus suspectus de hæresi violenter pœnitens, secundum modum, de quo agitur supra in sexto modo processum fidei terminandi.

Si autem comparuerit, & non consenserit abiurare, trañetur vt verus hæreticus impœnitens præsens brachio seculari, per modum, de quo dictum est supra, & agitur in decimo modo processum fidei terminandi.

Si autem contumaciter tenuerit comparere, facto sermone per Inquisitorem, iuxta materiam, si talis profugus fuerit in sacris ordinibus constitutus, seu aliis cuiuscunque religionis, seu ordinis obumbratione fuscatus, Episcopus in pontificalibus indutus degradabit eum, non realiter ea, quæ sunt sui officij ab eo personaliter auferendo cum non sit præsens: sed verbaliter, & per sententiam eundem ab officio deponendo, iuxta c. Veritatis est verbum, de dolo, & contu. & agitur supra par. 2. q. 46.

Deponet autem eum Episcopus, seu degradabit per sententiam tenoris sequentis.

215 *Forma degradandi verbaliter absentem condemnandum, vt impœnitentem.*

NOS N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, &c.

ATTENDENTES, quod tu talis in sacris ordinibus constitutus, exprimat, vel talis religionis obumbratione fuscatus, exprimat, tuis demeritis exigentibus, mox per nos, & venerabilem Inquisitorem hæreticæ prauitatis impœnitens hæreticus iudicandus, & vt talis per nostram sententiã relinquendus brachio seculari: ea pp iustitia exigente, & vt nobis mandant canonice sanctiones sententiam depositionis, ac degradationis in, & contra te ferimus in his scriptis, te ab omni officio sacerdotali, & sacris ordinibus, ac prædicatione, atque confessionum audientia deponetes. Lata fuit hæc sententia, & cetera.

Formetur deponitionis sententia secundum quod in tali sacro ordine, vel tali fuerit constitutus. Quia lata, Episc. & Inquisitor forment sententiã contra eum, iudicando eum hæreticum pertinacem, & si volunt, etiam relinquendo eum per sententiam brachio seculari: hoc est à foro Ecclesiastic. expellendo, licet nõ realiter tradendo, quia nõ est præsens, & si volunt, et possunt se habere mitius, licet, quod declarent eum fore hæreticum impœnitentem, sed nõ relinquunt brachio seculari, nec à suo foro expellant ad finem, quod si adhuc voluerit pœnitere, possit liberè, & absque quaestione admitti ad misericordiam, & abiuret.

Feretur autem sententia per modum tenoris sequentis.

216 *Forma ferendi sententiam contra absentem, vel fugitiuum declarandum hæreticum impœnitentem.*

NOS O. Episcopus miseratione diuina talis ciuitatis, & frater N. Inquisitor hæreticæ

prauitatis, in terris talis domini ditioni subiectis, à sancta Sede Apostolica specialiter delegatus,

ATTENDENTES, quod tu talis de tali loco, talis diocesis, fuisti nobis delatus de multiplici hæreticæ prauitate, fama publica referente, seu fide dignorum insinuatione: Nos quibus ex officio incumbit, descendimus ad videndum, ac inquirendum, an clamor, qui ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur, & an tu sic delatus ambulares in tenebris, vel in luce: verum cum inuenissemus te in hæresi deprehensum, deponentibus contra te quampluribus testibus fide dignis te, coram nobis aduocatum iussimus detineri, ac te interrogantes medio iuramento, confessus es nobis iudicialiter, quod fuisti tanto

tempore infectus prædicta hæreticæ prauitate: & quod eras paratus pœnitere, ac dictam hæresim abiurare, & facere quæ tibi forent per nos imposita, & mandata, dicitur, vt fuit: Sed post maligni spiritus consilio ductus pariter, & seductus, metuens tua vulnera vino, & oleo salubriter confoueri, carcerem, & arrestum fregisti pariter, & au fugisti, latitans hinc, & inde, & quod te malignus spiritus duxerit antefatus totaliter ignoramus. Vel sic: Verum cum inuenissemus contra te (taliter, vt prædicitur, nobis delatum de hæreticæ prauitate) multa indicia, propter quæ suspectum leuiter de prauitate prædicta te merito haberemus citauimus te per publicum edictum in talibus, & talibus Ecclesijs talis diocesis; quatenus infra certum terminum tibi per nos præfixum, coram nobis in tali loco personaliter compareres, in & super prædictis contra te depositis, & alijs de fide catholica, & eius articulis respondurus: Tu vero infano consilio inhaerendo, tenuisti contumaciter cõparere: Cuique iustitia exigente te te excommunicauerimus, ac degradationis in, & contra te ferimus in his scriptis, te ab omni officio sacerdotali, & sacris ordinibus, ac prædicatione, atque confessionum audientia deponetes. Lata fuit hæc sententia, & cetera.

Formetur deponitionis sententia secundum quod in tali sacro ordine, vel tali fuerit constitutus. Quia lata, Episc. & Inquisitor forment sententiã contra eum, iudicando eum hæreticum pertinacem, & si volunt, etiam relinquendo eum per sententiam brachio seculari: hoc est à foro Ecclesiastic. expellendo, licet nõ realiter tradendo, quia nõ est præsens, & si volunt, et possunt se habere mitius, licet, quod declarent eum fore hæreticum impœnitentem, sed nõ relinquunt brachio seculari, nec à suo foro expellant ad finem, quod si adhuc voluerit pœnitere, possit liberè, & absque quaestione admitti ad misericordiam, & abiuret.

Feretur autem sententia per modum tenoris sequentis.

ATTENDENTES, quod tu talis in sacris ordinibus constitutus, exprimat, vel talis religionis obumbratione fuscatus, exprimat, tuis demeritis exigentibus, mox per nos, & venerabilem Inquisitorem hæreticæ prauitatis impœnitens hæreticus iudicandus, & vt talis per nostram sententiã relinquendus brachio seculari: ea pp iustitia exigente, & vt nobis mandant canonice sanctiones sententiam depositionis, ac degradationis in, & contra te ferimus in his scriptis, te ab omni officio sacerdotali, & sacris ordinibus, ac prædicatione, atque confessionum audientia deponetes. Lata fuit hæc sententia, & cetera.

requirere hac die, hora, & loco tibi in antea ad audiendū diffinitivam sententiam peremptorie assignatis, præhabito consilio multorū peritorū tam in iure canonico, quam in theologia facultate, siue in iure civili, pectus meritis visis, & diligenter discussis, oibusq; in eis contentis æqualiter libratīs: Nos sedētes pro tribunali more iudicū iudicantium, & sacrosanctis Euāgelij positis coram nobis; vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē; habentesq; præ oculis solū Deū, & sanctā fidei irrefragabilem veritatē, contra te talē absentem, vt præsentem, B. Pauli Apostoli vestigia imitātes, sententiā diffinitivā taliter ferimus in his scriptis.

CHRISTI NOMINE INVOCATO.

NOS Episcopus, & Inquisitor iudices in causa fidei memorati, attendētes in causa ista fidei, ne processib; inde cōfectis, ordinē iuris fore servatū: attendentes et quod legitime citatus non comparuisti, nec per te, nec per alium te aliquali ter excusasti: attendentes etiam quod in præfatis hæresibus lōgo tempore cōtumaciter persististi, & adhuc et perseveras, ac excommunicationem per tot annos in causa fidei sustinuisti, prout, & nunc sustines animo indurato: attendentes etiam quod Ecclesia sancta Dei nō hēt ultra erga te qd facias, cum perseveras, & perseverare velis in excommunicatione, & hæresibus prælibatis: Ea propter B. Pauli vestigia secūtes, declaramus, diffinimus, ac sententiamus, te talem absentem, vt præsentem, esse hæreticum pertinacem, & vt talem relinquendum brachio sæculari, & per nostram sententiam diffinitivā te à foro Ecclesiast. expellimus, ac relinquimus potestati curiæ sæculari eandē curiam affectuosius deprecātes, vt si quando te habuerit in sua potestate, erga te citra quāvis effusionē, & mortis periculū suā sententiā moderetur. Lata fuit hæc sententia, & ca tera.

Considerandum est hic, quod si iste profugus & cōtumax fuerit deprehensus in hæresim, vel propria confessione, vel testibus legitimis, et ante abiturationem aufugerit, est per sententiam verē hæreticus impenitens iudicandus, & ita in sententia ponendum.

Si autē aliter non fuerit deprehensus, nisi quia delatus, et suspectus habitus fuerit citatus de fidei responsurus, & quia renuit comparere, fuit excommunicatus, & in excommunicatione stetit ultraquam per annū animo indurato, & tandē noluit comparere: iste nō est iudicandus hæreticus, sed vt hæreticus, & vt talibus condemnandus, & ita ponendū est in sententia, vt dictum est prius.

COMMENT. XLIX.

Referunt Iacob. Sprægerius in malleo malefica rā 3. par. q. 3. 2. Tabiens. in sum. verbo, Inquisitor. §. 25. & Locatus in sine operis iudicialis in formula sententia contra hæreticum fugitivum cōtumacem, & congruo tempore expectatum. & Sylvestro tract. de Strigibus, lib. 3. c. 4. puncto 15. Est autē totus hic Hymerci locus planus, et factus; in praxi velut præcedentes maiori ex parte

A etiam nunc susceptus, & vsitatus, paucis exceptis, quæ ob temporū varietatem sunt additæ, vel immutata: quæ qualia sint, suis locis explicabuntur. iam quæ ad hūc locum spectant, copiose tractavit Simancas de catho. instit. tit. 2. & in enchyridio tit. 45.

a In secundo casu, & tertio non est hæreticus impenitens iudicandus: sed, tanquam; seu, vt, hæreticus impenitens condemnandus.] Optime loquitur Eymericus, & secundum iuris regulas, & ratio differentia est, quia in primo casu de heresi constabat (vt ipsemet auctor docet hic in principio versic. primo est.) per confessionem, vel facti evidentiam, vel testium depositionem; in secundo vero, &

B tertio solum per iuris præsumptionem. Hoc vero discrimen, diu vult auctor adnotare, addit illas voces, tanquam; &, vt: quæ licet quandoque veritatem significent, tamē vt plurimum similitudinem includunt. c. cum dudum 1. de electio. & alibi sæpē, quæ velut nota omitto.

Archidiaconus, Ioan. Andr. & Franchus in c. cum contumacia. de heret. lib. 6. veritatē significare putant: sed re vera Eymerci sententia hoc loco magis videtur secundum iura; quoniam isti dictiones, & aliæ similes in materia præsumptionū, aut nunquam, aut raro significāt veritatem. præsumptio enim nō est veritas ipsa, quāvis sæpissimē super veritate fundetur. quam ob rē benignior est Eymerci sententia hic dicentis, absentem in secundo, & tertio casu non esse condemnandum sicut vere hæreticum, sed tanquam hæreticū, aut vt hæreticum. iuris enim præsumptione hæreticus putatur, licet fortassis re vera hæreticus non sit; quod ipsum docuit paulo antea Eymericus in sexto modo terminandi processum, nu. 174. §. circa istum. & ita obseruanda (et recte iudicio meo) admonet in postremis verbis huius 13. modi. num. 217.

Neque his aduersatur elegans decisio Bellameri 676. incip. Cōtumax, vt hæreticus. probantis hunc contumacem absentem verū hæreticum esse reputandum, quod nos nō negamus: nam re vera iuris fictio ne hæreticus verus creditur, quia talis suspicio violenta est; nihilominus tamen probationem potest recipere in contrariū. c. nec aliqua. 27. q. 1. c. causam. & c. proposuisti. de probatio.

b Forma citandi cōtūctum de hæresi absentē, &c.] De citandis absentibus satis multa dixit Eymericus supra 3. par. nu. 130. in quinto impedimento, quod prorogat Inquisitoris iudicium, & sententiam, ubi nos diximus satis copiose: hic vero opportunē addit, quomodo sint citandi contumaces ad audiendam sententiam contra eos ferendam, nisi in eadem terminum præscriptum accesserint, ac sui copiam fecerint in iudicio Inquisitorum.

E Quantum verō ad hanc citationis formā attinet, tametsi nō inepte hodie possit vsurpari, cōsuetudine tamē receptū est, vt breuius concipiantur citationū formula omittis his lōgis quamvis eruditis exordijs: in qua re quisque suo iudicio, seruat tamē substantialibus, potest citandi formulam componere. Obseruandū est autē hoc loco diligentissimē, ut quam prouentietur sententiæ cōtra absentes in causa hæresis, plurimum referre, an absens contumax plene cōuictus sit de vera, & formali heresi eo mō,

Num. 212.

Absentes cōtumaces, an damnandi sicut hæretici, vel tanquam hæretici.

Dictiones, ut &, tanquam an significēt fictionē, vel veritatem.

Num. 213.

Priusquā feratur sententiā cōtra absentes, quis ordo, seruandus.

quo dixit Eymericus in principio huius modi, vers. primus est. an vero solum heresis suspitione laboret.

Si primo modo quis in causa fidei contumax sit, & absens, nec cōprehēdi pōt, tunc hoc ordine res est gerenda: edictis publicis est vocandus reus, quibus ei denūtiatur, ut verbi gratia intra triginta dies cōpareat demonstraturus suam innocentiam. ea vero dilatio peremptoria esse debet, id est, vna pro tribus, in qua citandus est reus ad omnia, & singula iudicij acta, illo addito: iudices violatae religionis de sua causa cognituros, & sententiam pronuntiaturos cōtra ipsum, nisi compareat, iuxta textum in l. ad peremptorium, cum legibus sequentibus. ff. de iudicij, & c. de illicita. 2. q. 3. cum similibus.

His peractis, si reus non comparuerit, accusata eius contumacia in singulis edicti terminis, fiscalis sanctae Inquisitionis libellum accusatorij, edet iuxta ordinem traditum à nobis supra in hac parte. nu. 67. quo exhibito, ordine iudicario procedetur, observata sancti Officij consuetudine, & legibus; quibus absolutis, si de crimine vere cōsiterit, de quo in casu proposito rato non constat, sententia in reum pronuntianda est, quodcumque processus rite, & legitime fuerit absolutus. Bernardinus Diaz pract. crim. cano. c. 142. Simancas de cathol. instit. tit. 2. nu. 6. & 7. Et hoc casu ne frustra sententia ferri videatur; statua absens produci solet in publicum, & comburenda tradi ministris secularibus, ut paulo post plenius dicam.

Quod si is, qui absens est in causa fidei, solus est de heresi suspectus, citandus est, ut accedat de fide respondens, intra certum tēpus ei praescriptum, ut alibi scripsimus; qui si nō accesserit intra praescriptum tēpus, pronūciandus est excommunicatus, in qua si per annum extiterit animo pertinaci, eo completo tantquam hereticus est damnandus. c. cum contumacia. de heret. lib. 6. Conradus Brunus lib. 4. de heret. ca. 11. nam expleto anno iam est factus vere contumax; et tū debito iuris ordine servato velut hereticus damnabitur, ut paulo antea diximus. ac talis quidem ordo est, in vtriusque servandus, ut breuiter in hac causa certis regulis quid sit faciendum intelligatur; praeter ab Eymericus hic accipe.

Num. 214. c. Adueniente autem die praefixa, &c. si profugus comparuerit, &c. & consenserit publicè omnem haeresim abiurare, &c. admittetur, &c. Sed nōne post annum velut hereticus est cōdemnandus, cap. cum contumacia, de heret. lib. 6. & propterea videtur ei audientia deneganda? Respondeo, non auri expleto anno quoad hoc, ut bona recuperet, nisi vel de innocentia eius, vel de iusto impedimēto legitime cōsiterit: auditur tamē quātum atinet ad excusandum crimē, & probandam innocentiam quocumque tempore, non obstante, quod quibus terminis sibi assignatus fuerit elapsus, ut verè docet glossa communiter recepta in ca. excommunicamus. §. qui autem. verbo. condemnentur. de heret. per textum in l. annus. ff. de requirendis reis, ibi: In summa sciendum est, nulla temporis praescriptione à causae defensione summoventi eum, qui requirendus adnotatus est. hac ibi. Simancas de cathol. instit. tit. 2. num. 20. & tit. 14. num. 10.

Ex quibus intelliges, iniqua esse, & valde iniusta

earum ciuitatum statuta, quibus cauetur, ut certo tempore expleto post latam sententiam in absentia ob contumaciam reus nullatenus audiatur, etiā quoad crimen: haec enim omnia statuta, velut cōtra naturalem rationem condita, quae defensionem cuique permittit, delenda penitus essent: sed non est nostrum haec emendare.

d. Forma degradandi verbaliter absentem cōdemnandum, ut impenitentem.] Multa hoc loco cōmemorat Eymericus notatu digna; inter quae dubia sunt aliqua, quaeque necessario declaratione indigeant. primum dicit, absentem contumacem, si fuerit in sacris constitutis ordinibus, verbaliter degradandum: nam realiter, seu actualiter non pōt, cum sit absens: & in hoc nulla est controuersia. subiungit postea, posse hūc ita verbaliter degradatum relinquere per sententiam brachio seculari, nō realiter, cū nō sit praesens, sed si cōt. addit etiam, minus posse rem tractari, si nō tradatur curiae seculari, ut nōtius ille reuerti voluerit; possit ad misericordiam admitti.

In his verbis illa occurrit grauissima dubitatio, & huius loci ppria, et obseruatione dignissima: An clericus in sacris cōstitutus ob contumaciam cōdemnatus in absentia, addo etiā verbaliter degradatus, (ut cum Eymericus hic rem proponā) ubi si cōt. traditus fuerit curiae seculari, possit absque reali degradatione puniri à iudice seculari, quoties illum inuenierit, & ceperit. & Eymericus hoc loco non obsecrē videtur indicare id posse facere iudicem secularē. ait enim: Sed nō relinquunt brachio seculari, nec à suo foro expellat, ad finem, quod si adhuc voluerit penitere, possit liberē, & absq; questione admitti ad misericordiam, & abiuret. Hec Eymericus, & ideo ergo videtur, quod si expulsus fuerit de foro Ecclesiae, iudex secularis pōt tunc in eum eō suum imperium exercere: nec erit locus paenitentiae etiam si reuerti voluerit; sed quod poterit eum punire etiam non secunda reali degradatione.

Et pro hac sententia facit doctrina Joannis Lupi doctoris Hispani tractatu de libertate Ecclesiae §. 9. afferentis quod in quocumque delicto, propter quod clericus degradari meruisset, si absens citatur, et nō comparet, & condemnatur in absentia, & legitime cōmunicatur, verbi gratia rebus, & datur facultas ab Ecclesiastico iudice, iudici seculari, ut capiat eum, & secundum suas leges iudicet, quod ex hac solent sententia, sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc, ut nō gaudeat privilegio clericali, per textum in cap. cum non ab homine. de iudi.

Rursus, eadem sententiam probare potest communis illa Doctorum opinio in c. 1. de homici. l. 6. asserentis, clericum de assassinio imputatum, ubi probatum fuerit, & declaratum, posse iudicē secularem ipsum punire nulla praecedere actuali degradatione, et hūc esse testatur communē opinionem Iulius Clarus in pract. crim. §. fin. q. 36. ver. sed quero. quod multo magis videtur habere posse locum in clerico heretico, qui grauius crimen cōmisit. c. vergētis. de heret.

Posremo, quāuis per verbalem degradationem iudex laicus nullam assequatur iurisdictionē in clericum ita degradatum: hoc tamen fallit, quando praeter verbalem

verbaliter degradatorem relictus est amplius curie seculari: nam tunc perinde, ac si esset actualiter degradatus, subest iurisdictioni iudicis secularis, & hic etiam testatur esse eodem opinionem Iulius Clarus in pract. crimin. §. si. q. 36. vers. scias autem.

Ex his, & alijs multis fit valde probabilis hæc Emerici sententia mihi tamen quamvis gravissima sit hæc questio, & fere naviculis destituar, cum nullo modo viderim in his terminis tractatam) in hoc casu ita sentiendum videtur. Primum quoties sine in clericos, sine in laicos absentes huius criminis reos pronuntiatur sententia, mitius est, & benignius, (ut hic observat Emyer.) ne Ecclesiæ. Iudices eum expellant de foro suo, ob rationem quã adducit, ut videlicet, si cõverti voluerit, sine quacunque actione, hoc est, absque controversia, possit ab Inquisitoribus recipi, ne iudex secularis dicat se acquisivisse super eum, per talem sententiam sibi factam, iurisdictionem, & potestatem.

Præterea dico, quod quavis clericus in sacris constitutus verbaliter degradatus, & sic relictus curie seculari, iure possit puniri per iudicem secularẽ, & ultimo supplicio affici: tutius tamẽ est, et humanius ut actualiter degradetur: quoniã iura loquentia de degradatione ad effectum tradendi aliquem curie seculari, ut per iudicẽ secularẽ puniatur, de actuali crimine videtur accipiendã, c. quoniã, de heret. lib. 6. c. degradatio, de penis. c. excommunicamus. el. 2. de her. quibus locis degradationis nomine verè, & proprie actualiter degradatorem accipimus: nam verbalis degradatio, depositio solet vocari, ut optime tradit Iulius Clarus in pract. cri. §. si. q. 74. in princ. & nisi ita fieret, populus commoveretur vehementer, dicens indignum fieri facinus absque actuali degradatione clericum in sacris constitutum ultimo supplicio affici: quod aliquando contigisse scio.

Tandem addo quod, quãvis superior sententia vera sit in alijs criminibus, pro quibus clericus potest degradari, ut in eo, qui commisit crimen falsi, & in eo, qui intulit calumniam Episcopo suo, iuxta glossam in c. ad abolendam. verbo, relinquatur. de heret. & in assensu. in quo ipso iure dicitur degradatus c. 1. de homicidio. lib. 6. quibus casibus, postquam de crimine constituti, & in potestate iudicis secularis clericus relictus sunt, non audiuntur, et si cõverti velint: in crimine tamen hæresis in proposita nostra difficultate non videtur ita sentiendum, cum sit crimen occultum, & in mente consistens, & propterea non credendum, ut absenti contumaci redeunti etiam degradatio (ut hic scribit Emericus) audientia denegaretur: itaque melius est, ut semper admittatur ad proponendam excusationem de crimine, & ad misericordiam etiam, si humiliter petierit. & hæc sententia tum maxime observanda est, cum is, qui in absentia condemnatus est per fideles iuris presumpcionem tantum esset convictus de crimine, ut quia per annum sustulit excommunicationem in causa fidei, nec comparuit ad se defendendum, iuxta textum in c. cum contumacia. de heret. lib. 6.

Si magistratus saculares non obstante verbali degradatione, & traditione sibi facta in hoc crimine melius facient si clericum captum Inquisitoribus, assentent, ut ab ipsis audiantur, & quid sit faciendum, iudicentur, quod ipsum, & circa laicum quoque putarem

A observandũ: & ideo melius esset, ut in talibus sententijs ferendis Inquisitores nominatim dicerent, ac iuberent magistratibus secularibus, ut quotiens tales in absentia nominatos inveniunt, et ceperint, id sibi significare debeant in hæc, aut similia verba. Et contra eundem de capiendõ ipsum personaliter ubicumque lororum officio nostro subiectorum repertus fuerit, & c. mandatum executivum decernendum fore, & esse, quemadmodum nunc decernimus, & relaxamus, & exequi mandamus, ipsumque captum carcerandum esse per quemcumque iustitiã ministrum, ac eius carceratione nobis significari debere, ut quod iustitiã postulat verit exequi valeamus. & c. Quæ verba, & pronuntiantur sententia modum vidimus in quodam manu scripto libro, quo continebatur forma sententiæ contra tales ferendæ.

B Sententiã diffinitivam taliter ferimus in his scriptis. Est tamen questio, an elapso anno requiratur sententia condemnatoria, vel censetur iã ipso iure lata. Hosliens. Ioannes And. Ioannes Anania, Panormitanus, Felynus, & ceteri cõmuniter, in c. excommunicamus. 1. §. qui aut, de her. & Philippus Francus in c. cum contumacia. de heret. lib. 6. nu. 2. vers. 2. nota. uno consensu aiunt, post exactum annum non requiri sententiam iudicis cõdemnatoriã, sed ipso iure in eos iam intelligi latam, cum lex ipsos condemnet, aut bent. Gazaros. C. de heret. ubi ita scriptum est: Ita quod si sic per annum permanferint, ex tunc omnes tanquam hæreticos condemnamus. hæc ibi. quo loco verbum, condemnamus, quod est presentis temporis, ipso iure iã esse factam condemnationem demonstrat, atque hæc sententia vera est.

C Neque huic opinioni obstitit textus in c. excommunicamus. el. primo. §. qui aut. & in c. cum contumacia. de her. lib. 6. ubi nõ lata ipso iure sententia, sed potius ferenda indicatur, dum dicitur: Ex tunc velut hæretici condennentur: quoniã, ut præcitati Doctores, & vere asserunt prædicta authent. Gazaros, per Ecclesiam, fuit in hoc crimine approbata. cap. ut Inquisitionis. in principio. de heret. lib. 6.

D Dũ autem Emericus hic, & Inquisitores singuli has in absentes contumaces sententias ferunt, nihil de nouo statuunt, sed potius declarant, quod est contra ipsos per leges statutum, quare hæc sententię declaratorie potius sunt, quam de nouo condemnatorie, necessario tamen ferendę, ut his certis personis, quę per tales sententias hereticę sunt declarate, penę à iure statuta applicentur.

E Verum hoc est observazione dignissimum, quod receptissima consuetudine solet in hoc crimine custodiri, dũ in absentes contumaces sententia diffinitiva pronuntiat: nam ne frustra lata esse videatur, & corã omni populo publicari solet, & amplius imago absentis, quam Statuã, vulgo dicimus, in publicam producitur, cui titulus affigitur cõtinens nomen, & cognomen absentis contumacis, qui dãnatur, eaq; statua seculari potestati traditur, in quam combustionis sententiã, & penam exercet, ac si facturus esset in absentem ipsum si presens affuisset, (nisi cõverti voluisset) aut aliã esset relapsus. Simancas de cathol. instit. tit. 2. num. 8.

Num. 216.

An elapso anno in hoc crimine requiratur sententia condemnatoria.

Absentis imago, quando producenda.

Ritus combu-
rendi statuas
in hoc crimine
ne quado cae-
perit.

Quando caeperit haec laudabilis consuetudo combu-
rendi statuas reorum absentium, qui ob contumaciam
dantur in hoc crimine, incertum est mihi, credere
tamen rem esse non valde antiqua; cum nec Eyme-
ricus, qui diligentissimè cuncta ad praxim spectantia in
hoc crimine complexus est, nec alij ex veteribus,
qui de ordine procedendi contra hereticos scripserunt
(quod ego legerim) huius consuetudinis meminerint:
nec in codice illo Vaticano, nec in illo Illustrissimi
Cardin. Sirey, ubi plurimè sunt, etiam minutissima
de ordine iudicandi, ac puniendi hereticos, aliquod
reperitur huius consuetudinis vestigium: res tamè
est valde laudabilis, & aptissima ad incutiendum ti-
morem, & propterea omninò exercenda.

Atq; hic est vnus casus, in quo statua eius qui
damnatur pro hoc crimine, producit in publicam
actionem, & curia seculari traditur. alios addo in-
fra in hac 3. parte super q. 43.

Postremo illud est obseruandum, quòd tamen si ab-
sentis statua combusta sit, & ille postea vnus, siue
spontè, siue vi comprehensus est, audiendus est tamè:
nulla enim temporis praescriptione à causa defensione
submoueri debet. l. annus. ff. de re iudic. reus, tradit.
optimè Simancas de ca. ho. instit. tit. 2. nu. 20. & in

A Enchyrid. violat & religionis tit. 45. nu. 16. & si mi-
sericordiam petierit, admittendus erit ad Ecclesia-
gremium, nisi fuerit relapsus: acerbissime tamen puni-
endus est propter contumaciam, quamquam tunc
lenienda poenitentia erit, & rigori detrahendum:
cum spòrè ad agnosendam culpam suam accesserit,
aut impedimenta verisimiliter probauerit, quo mi-
nus in tempore accedere potuerit.

Atq; ex his remanent iudicio nostro satis decla-
rata ea, quae pertinent ad ordinandos, & absoluedos
quoslibet processus, qui fieri possunt aduersus quoscun-
que huius criminis reos, viuentes tamen: na qua ra-
tione est processus sit ordinandus, qui contra mortuos
cõcipitur in hoc crimine, quod morte non extinguitur,
non docuit Emericus, idq; propterea vt credo,
quoniam ex dictis, vt difficulter poterat colligi: non
eadè ferè (paucis tamè mutatis) sit series, & textu-
ra. Caeterum ne quid in hac causa omissum esse videa-
tur, & modum instituendi processum contra mortuos
huius criminis reos, & formulas pronuntiandae sen-
tentiae, damnandaeque defunctorum memoriae iuxta
canonica instituta trademus copiose infra super q.
43. ubi de potestate Inquisitorum procedendi contra
defunctos disserit Emericus.

IN QVÆSTIONES CENTVM, ET TRIGINTA,
super practica officij Inquisitionis obseruatio.

Aboluta praxi, non adhuc omninò fuit absoluendum opus. nam
cum ingentes interdum difficultates in hoc negotio oriantur,
quibus nondum erat satisfactum; ob id Emericus ne quid imper-
fectum, aut parum explicatum reliquisset videretur in toto Inqui-
sitionis negotio: nunc in fine huius operis centum triginta quaestionibus
propositis vniuersas ferè difficultates, quae in titulis de hereticis continen-
tur, declarat; pressius tamen, & obscurius interdum quàm fieri debuerit: sed
nos nihil omittimus (nisi fallor) parum explicatum: & quamquam singu-
larè ferè quaestiones tractatum integrum postularent, nihilominus maiori
breuitate, quàm sit credibile, cuncta huc spectantia, complexi sumus.

QVÆSTIONES CENTVM
TRIGINTA.

SUPER PRACTICA OFFICII INQUISITIONIS,
eidem officio congruentes.

QVÆSTIO PRIMA.

De conditione Inquisitori.

PRIMA quaestio est: Inquisitor he-
reticæ prauitatis, cuius debet esse
conditio.

Respondemus, quòd Inquisitor
debet esse conuersatione honestus,

prudētia circumspēctus, constantia firmus, sa-
cra doctrina fidei eminenter eruditus, & virtu-
tibus circumfultus. Ita habetur supra parte 2. in
litteris Vrbanij iij. & Clementis iij. ad Inquisi-
tores generaliter: Prae cunctis, & infra. Prouidimus
igitur ibidè ad presēs personas aliquas circumspe-
ctas, p tanto negotio deputari, quarum honesta cõ-
uersatio exēplum tribuat puritatis, & doctrinā
fundat erudita labia salutarè, vt sacro ipsarum mini-
strio